

Motion till riksdagen 2010/11:Ub430

av **Barbro Westerholm (FP)**

Strategisk plan för äldreforskning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om framtagandet av en strategisk plan för äldreforskningen.

Motivering

Under 1900-talet har vi höjt medelåldern med ett kvarts sekel. Det är en framgång som till stor del beror på att vi lyckats förebygga eller försena uppträdandet av sjukdomar som människor tidigare avled av i yngre år.

Den genomsnittliga livslängden förväntas öka också framöver. Genom att vi lever allt längre ökar också andelen äldre i befolkningen. Fram till 2050 uppskattas andelen människor över 65 år att öka från dagens cirka 17 procent till cirka 25 procent och antalet personer över 85 år att fördubblas. Många kommer att ha god hälsa långt upp i åren och kommer att vara en resurs i samhället, men kunskaperna om hur denna resurs bäst kan tas tillvara är knapphändiga. Forskning om äldre i arbetslivet har koncentrerats till människor mellan 45 och 65 år, inte däröver. Samtidigt ökar antalet människor som arbetar efter 65-årsdagen. Här finns möjlighet att genom forskning hämta erfarenhet om vad man ska tänka på för att människor som vill och kan får möjlighet att fortsätta i arbetslivet.

Forskning behövs också om betydelsen av äldres ideella insatser för samhället, även utifrån en ekonomisk utgångspunkt. Resultaten kan bidra till att bekämpa den ålderism – negativa attityder gentemot äldre – som tyvärr en realitet i Sverige. Därutöver behövs en mer djupgående forskning om ålderismens orsaker och hur dessa attityder kan förändras.

Vi har bristfälliga kunskaper om vilka diagnos- eller behandlingsmetoder som är lämpliga för äldre i hälso- och sjukvården. Som exempel kan nämnas att värdet av hälsoundersökning med mammografi studerades för kvinnor i åldersgruppen 40–74 år, men bröstcancer känner inga kronologiska ålders-

Fel! Okänt namn på

gränser utan blir vanligare med stigande ålder. Likadant är det med läkemedel mot bröstcancer. De är utprovade på yngre kvinnor och därför drar man sig för att använda dem på äldre trots att de sannolikt skulle ha nytta av dem.

Vår kunskap om hur äldre med funktionsnedsättningar bäst kan rehabiliteras är också mager. Syn- och hörselnedsättning är vanlig bland äldre, några blir dessutom dövblinda, och här finns stort behov av forskning som visar vad som är bäst och mest kostnadseffektivt att göra för dessa personer. Behov av forskning finns också när det gäller effektiv rehabilitering av äldre som drabbats av stroke och andra invalidiserande sjukdomar.

Våld och övergrepp mot äldre är ett dolt försummat problem vars omfattning vi har dålig kunskap om. Övergrepp i form av överfall och inbrott finns registrerat, däremot inte det som sker inom hemmets väggar och i vården. Den senaste kartläggningen genomfördes i Umeå för tio år sedan och visade att 13 procent av männen och 16 procent av kvinnorna 65 år och äldre någon gång utsatts för finansiellt, fysiskt eller psykiskt våld främst av make eller maka, söner eller döttrar. Här behövs både en aktuell kartläggning av omfattningen av våld och övergrepp mot äldre och orsakerna bakom övergreppen. Med den kunskapen kan vi gå vidare och pröva olika möjligheter att hjälpa offren och förebygga att övergrepp inträffar.

En fjärdedel av de självmord som sker i Sverige begås av människor över 65 år. Regeringen har initierat en kartläggning om orsakerna, men för att komma vidare behövs forskning om hur självmorden kan förebyggas.

Forskning behövs också för att avgöra vilka insatser som ger bäst livskvalitet för människor som befinner sig i livets slutskede. Medicinska ingrepp får inte förvandlas till övergrepp, vilket idag ibland tyvärr inträffar på grund av att hälso- och sjukvården är så inställd på att tillgripa alla till buds stående medicinska insatser.

Listan på frågor inom äldreområdet som idag är obesvarade kan göras längre. Det vi behöver är en insikt om att äldreforskning på bred front är en nödvändig satsning i samhällsutvecklingen. Som politiker måste vi ha ett bra kunskapsunderlag för våra politiska beslut.

Vetenskapsrådet, FAS, Vinnova och Vårdalstiftelsen satsar alla på projekt inom äldreområdet. Det är bra men den forskning som pågår är inte heltäckande. Det behövs en kartläggning av var vi har vita fläckar av okunskap om äldres situation och vilka åtgärder som behövs. Därför föreslår jag att de nämnda forskningsfinansiärerna tillsammans med de övriga aktörer som regeringen befinner lämpliga får i uppdrag att som ett första steg kartlägga vilka forskningssatsningar som bedöms som nödvändiga inom äldreområdet och att med utgångspunkt från kartläggningen ge förslag till en äldreforskningsstrategi.

Stockholm den 27 oktober 2010

Barbro Westerholm (FP)